

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisorile nefrancașe nu se pri-
mesc. Manuscrisurile nu se re-
trimit!

Birourile de abonament:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primesc în Viena
Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler
(Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois
Herndl, M. Dukes, A. Oppelich, J. Dan-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mesei, Eckstein Bernati;
în Frankfurt: G. L. Dausbe; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garmondă pe o coloană 6 cr.
și 80 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicării mai dese
după tarită și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL III

„Gazeta” iese în fie-care zi
Abonamente pentru Anul III-Ungariei
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumerează la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dușul în
casă: Pe un an 12 fl. pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Ună esemplară 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserșiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 74.

Brașov, Sâmbătă (1) 13 Aprilie

1889.

Nou abonament

„GAZETA TRANSILVANIEI.”

Cu 1 Aprilie 1889 st. v. se deschide nou
abonament la care invităm pe toți amicii și epri-
jitorii foicei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl.,
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl. pe
șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou,
se binevoiesc a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Brașov, 31 Martie v.

De când s'a încheiat tripla
alianță și s'a accentuat astfel
mai mult încordarea dintre pu-
terile aliate și dintre Rusia și
Francia, nu se petrece nici un
fapt mai însemnat politic, care
se nu fiă interpretat când în fa-
vorea Germaniei, când în favoarea
Rusiei.

Acosta se observă mai ales
față cu micile state din Orien-
tul Europei, unde se luptă mai
tare influința ligei de pace cu in-
fluința Rusiei.

Așa s'a întâmplat față cu e-
venimentele politice din Bulgaria
și din Serbia, și totu așa se în-
tâmplă aș fața cu criza ministe-
rială din România.

Când a căzut ministerul I.
Brătianu, foile străine dădeu că a
învinș influința rusescă, er despre
ministerul Rosetti-Carp, mai ales
de când acesta a regulat cestiu-
nea succesiunii la tron, foile ru-

sesci dădeu că a învinș influința
germană.

Acum, când se vorbește des-
pre formarea unui ministeriu L.
Catargiu, diarele străine, între cari
și „N. freie Presse”, éraš strigă,
că „Austro-Ungaria a perdat un
prețios sprijin la Dunărea de
jos și că acosta este a se mul-
țami numai lucrării de sobolă a
politiceii rusesci.”

Cumcă și România are o po-
litică de sine stătătoare națională,
care în toate timpurile grele a
unit partidele române fără de-
osebire și ală căreia ideală nu este
nici decum a a pune țera în ser-
viciul politiceii unei séu altei
marî puteri, — de toate acestea
foile străine nici că vréu sé țină
sémă, ci consideră pe ómenii po-
liticeii români numai ca nisce pă-
puși în mânilor celor puternici
din afară.

Póte sé fi fost vr'odată și așa,
dér acele vremuri s'au schimbat
și, cu toate neñtelegerile ce există
între partide, astăđi consciința
națională a Românilor este atât
de puternică, încât ar spulbera
la moment pe or-ice guvern, care
ar cuteza a se face uneltă orbă a
vr'unei puteri străine.

In diarele acestea de criză mi-
nisterială, diarele române de toate
nuanțele au respins insinuarea
foilor din Viena, că la compu-
nerea noului cabinet ar juca
rol mai mult influința amba-
sadorului rusesc din Bucuresci
Hitrovo, decât voința Regelui și
a parlamentului.

Biuroul de corespondență un-
guresc, încunoscîndu-ne aș
despre formarea definitivă a cabi-
netului român sub presidența d-lui
L. Catargiu, adauge că „de-
camdată” nu e vorbă de-o schim-
bare a politiceii din afară a Ro-
mâniei. Prin acosta indică toto-
dată, că ar puté fi vorba și de-o
asemenea schimbare mai târđiu,
esprimând astfel temerile amin-
tite față cu acest cabinet.

Ei bine, noi scim că în ceea
ce privește politica esterióră, atât
cabinetul Brătianu, cât și cabi-
netul Rosetti-Carp au urmărit,
precum se dice în România, poli-
tica țerii, care este și trebuie sé fiă
înainte de toate acomodată intere-
selor țerii și națională românés-
că. Décă dé noul ministeriu Ca-
targiu ar cărmî politica țerii în
apele rusesci, cum dice „N. fr.
Presse” că ar avé intențiunea, a-
tunci el ar părăsi politica țerii,
politica intereselor naționale ro-
mânesci, ceea ce însé în nici un
cas nu se póte admite aș dela
un guvern român, facă el
parte din or-ice partid.

Ministerul Catargiu va trebui
sé continue politica aceea, care
convine mai bine intereselor țé-
rii, căci la din contră n'ar avé
rațiune sé existe nici măcar 24
de óre.

Orî cât ar sta la putere no-
ul ministeriu Catargiu, credința
noastră e, că în privința acosta va
da probe de ajuns, că n'au drep-
tate foile vienesé, când acosa pe
un partid atât de însemnat din
țera, că ar fi capabil de a
servi intereselor străine, des-
considerând interesele de viétă ale
României.

Invetămintul poporal în Ungaria și Ardél.

Comisiunea dietei ungare pentru in-
vetămintul public a luat în per-
tractare în diarele din urmă ale
lunii Martie a. c. raportul ministe-
rial despre starea invetămintului în
Ungaria și Ardél cu finea anului
scolastic 1886/7.

Deputatul G. Szathmari, reposatul
comisiunii espune, că numărul
copiilor, cari umblă la școlă, dela
anul 1869 încóce s'a înmulțit cu
777.000. Totuși nu se póte trece
cu vederea, că numărul copiilor,
cari nu umblă la nici o școlă,
se urcă încă la o jumătate de
milion. De aceea ar fi de lipsă,
ca legea despre cercetarea școlé
sé fie aplicată mai cu asprime.
Apoi unele

confesiuni nici astăđi nu dau date
exacte despre numărul copiilor cari
umblă la școlă, de aceea guvernul
cu provocare la esperințele sale de
18 ani, se facă atente pe autoritățile
superiore bisericesci la acest
inconvenient. Cu privire la cercetarea
școlé este de regretat, că Ungurii
în această privință ocupă abia locul
al treilea. Din 1000 de copii un-
guri, îndatorați de a umbla la școlă,
o cercetă abia 842. Acosta
imprejurare este păgubitoare atât
din punct de vedere cultural, cât și
din punct de vedere național, cu
deosebire décă Ungurii în ținuturi
cu populațiune mixtă nu cer-
cetă școlă, pentru că în acest
sémă lor este expusă degenerărea.
In comitatul Bihariei, în care 9000
de copii un- guri, în comitatul
Satmarelui, în care 15.000, în
comitatul Nogradului, în care 3000,
în comitatul Maramuresului, în
care 6000 de copii un- guri nu
umblă de loc la școlă, acest
inconvenient este împreunat cu
marî scaderi naționale. Guvernul
are decî sé controleze mai aspru
cercetarea școlélor. Raportorul
își ține mai departe de a sa
datorință, a accentua, că anul
școlar statorit prin lege cu 8
respective 9 luni în viața practică
se reduce la jumătate adecă la 4,
multă 5 luni. Décă chiar
ministrul recunósce în raportul
său, că inspectorii școlari dispun
în această privință de un cerc de
activitate foarte restrîns, așa
acest cerc de activitate ar avé a
se lărgi. Mai departe absen-
țiile dela școlă, décă se și
pedepesc icî colea, acosta se face,
după cum apare, numai pentru
susținerea principiului, ceea ce
are urmări foarte stricăcioase
peste tot asupra rezultatului
invetămintului. Din toate aceste
considerante, raportorul pune
întrebarea, că óre guvernul nu
află, că ar fi sosită timpul, ca
sé se ia la revisiune legea despre
invetămintul poporal?

Spre întregirea acestui raport
alți membri ai comisiunii mai
aduc înainte, că din 1.920.000
copii îndatorați de a cerceta
școlă, după raportul ministerial
numai 291.000 ar fi neglesit în
parte această datorință. Dé
acosta e numai o binecuvântare
scrisă pe hârtia, pentru că
orî și cine se póte ușor convinge,
cât

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Originea glumei de 1 Aprilie.

Multe s'au spus și s'au scris
despre originea glumei (păcăleii)
de 1 Aprilie, așa că ne-a cuprins
dorința de a afla, décă e cu puțin-
ță, cele dintău începuturi ale
acestui straniu obicei poporal.
De aceea am rugat pe un
însemnat scrutar de isvóre și
probat cunosctor a numeroșe
archive, ca sé urmărescă
originea acestei datine. Dé
durere, că nici acest invetă-
tă n'a putut afla isvorul, „ca
despăgubire” însé ni-a trimis
două vestite păcăleli istorice
de 1 Aprilie, peste care a dat
cu prilejul cercetărilor sale.
Aceste păcăleli sunt următo-
arele:

I. „Despre o beță și bătaia
mare — acest titlu atrăgător
pórtă în cronica orașului
Constanța un capitol, în care
bravul scriitor al primăriei,
Paumgart, raportează despre
o glumă de 1 Aprilie, ce în
timpul conciliului păcălabul
(burggraf) Frideric de Nürnberg
A. D. 1417 „pentru petrecere și

trecere de vreme” i-a făcut
„omului de rând”. Cronistul
istoriscesce acolo în ciudatul
mod al timpului séu, că amintit
păcălab în anul numit —
același în care el a fost dă-
ruit de împératul Sigismund
cu marca Brandenburg ca
feud — a făcut sé isvorască
țșnind din fântăna din piéta
de sus în loc de apă un
vin roșu bun. Cronistul
istoriscesce îmbuldeala cea
mare ce s'a făcut la fântăna;
beția, la care au luat parte
nu numai bărbații, ci și
femeile, mai ales cele
călătóre, care din pricina
conciliului veniseră în
număr atât de mare în
orașul împéresc; bătăile
cele sângeróse ce s'au
născut mai întău pentru
prețiosul fluid și mai
târđiu în beția, și anuntă
în fine — ca adevératul
sîmbure al glumei — că,
după multe fudere (mésură
de 24—128 vedre) de
mustul cel nobil de struguri
au curs prin țevi și prin
gâtlegiuri, ar fi mai
țșnit din fântăna numai
apă colorată roșu. „In
părerea lor rătăcită — așa
își închei scriitorul primăriei
istoriscesce

— că și mai departe tot
vin țșnesce, beură înainte
fără sé bage de séma, până
ce mulți s'au îmbetat rău,
și nu puțin până a li-se
face rău.” Așa spune
cronistul, care póte că nu
s'a gândit la aceea, că
beția cea mare a trebuit
sé provină din întăia și
adevérata ediția, pe când
reul trebuie sé li-se fi
cășunat de apa cea multă
ce au beut în urmă.

Acosta istorisire se afla
într'o cronică a orașului
Constanța, scrisă cu
mâna, care ajungea până
la anul 1623. Cronica
a fost încorporată
bibliotecii universității
din Strassburg, dé în
anul 1870, în timpul
confusiunii și neorându-
lilor pricinuite de
asiediu, s'a perdat. Cu
toate acestea s'a păstrat
într'un es-tras orî
copii edată în 1833 în
editura propriă de
Iakob Metzler —
probabil un fiu al
orașului Constanța;
cărțica acosta însé,
care a devenit rară,
prin pierderea
manuscrisului a
câștigat foarte mult
în valóre.

II. In anul 1748, în
timpul când severitatea
Mariei Teresiei din
Austria

în privința moralității
aduse cu sine insti-
tuirea unei comisiuni
a castității, contele
Ullo de Thun, unul
din cei mai avuți
domni feudali ai
Boemiei, fú exilat
din Viena la moșile
sale de cătră
impéretăsa, din
pricina vieții și
traiului séu
destrăbălat. Acolo
usuraticul conte
cu un mare număr
de cavaleri trăia
lume albă și făcea
tot felul de
posne nebunesci.

Cea mai ne-
bună dintre
toate a fost
gluma de 1
Aprilie, ce a
însenat-o în
anul 1746. Pe
păreții din
Tissa, una
din cele mai
admirabile
formațiuni
stâncóse ale
Elveției
saxono-boeme,
contele Ullo
puse de se
ridică, în
fața localității
Tissa, ce-i
aparținea
lui, un rug
grozav din
100 de
stânjini de
lemn uscate
și în 31
Martie a
mai fost și
preparat
cu totul
deosebit
cu păcură
și cu
reșină. După
miețul
noptii spre
1 Aprilie,
contele
puse de se
deta focul
rugului din
dece părți
diferite, și
în
curendu-
flăcările se
înălțară
în sus spre
a se întruni
într'o
puternică
brazdă de
foc, care
împrăștiind

de mare este procentualitatea acelor copii îndatorați de a cerceta școala, cari peste vară nu umblă de loc la școală. Este numai o iluziune a crede, că 96 de procente ale acelor copii, cari depunându exameni au eșit din școală, știu să cetască și să scrie binișor, ceea ce susține raportul ministerial. Neexactitatea acestor date se invederăză mai bine cu ocaziunea recepțiunilor copiilor în școlile de meserii, la cari și acum trebuie să se susțină clase pregătitoare, pentru că acești copii unii nu știu să scrie, alții nici să cetască. Cum sunt astăzi organizate inspectoratele de școală, nu este de mirare, decât inspectorii iau de bani buni rapoartele optimiste, ce li-se dau din partea cercurilor interesante. În fine se exprimă dorința, ca să se dea consecute exacte despre salariile învățătoresci; totuși așa este de dorit, ca comunele să-și plătescă mai punctual și mai regulat pe învățătorii lor, căci există și comitate cu stare materială mai bună, în cari multe comune plătesc foarte neregulat, pe an în câte 2 și 3 rate, învățătorilor neînsemnatul lor salariu.

Ministrul Csaky recunoște, că există în sistemul actual al învățământului încă multe scaderi, der nu se poate denega, că înaintăm din an în an. Datele statistice ne dau numai aproximativă o iconă, o descriere a situației actuale cu privire la învățământul public, der deocamdată nu mai poate impune adunarea altor date autorităților politice administrative peste măsură împovărate cu asemenea agende. Elu va căuta a micșora agendele de cancelariă ale inspectorilor școlari, ca așa ei să se potă ocupa mai mult timp cu inspecționarea și vizitarea școlilor. Revișiunea legii relative la învățământul popular negreșit va trebui să se facă mai curând și mai târziu. La această declarațiune a ministrului mai adaogă secretarul de stat Gönözy, că cele 300 de comune, care n'au deloc școală, au o populațiune de totu mică la număr.

Raportorul G. Szathmáry continuându și raportul constată, că în 100 de școle se propun cu bun succes toate obiectele de învățământ, era în 5300 sporul școlilor este foarte neînsemnat. În privința trebuințelor și lipse lor școlii raportorul constată, că ar mai fi trebuință încă de 4700 sale de învățământ (de prezente sunt în totă țera 24,000 de sale de învățământ), 5600 de școle nu sunt prevăzute cu recușitele trebuincioase, apoi că deși Ungaria este țera agricolă, — totuși abia în jumătate din școlile elementare se învță economia și grădinaritul; de asemenea mai bine de jumătate de școle elementare nu sunt prevăzute cu instrumentele de gimnastică.

miliarde de scantei, se părea că se ridică până la cer și lumina departe în Boemia până dincolo de Teplitz către Milischauer deoparte și până înăuntru în Saxonia de altă parte, alarmându populațiunea juru împrejur în depărtare de multe miluri.

Pretutindena se credea, judecându după lumina cea intensă a flăcărilor, că în apropiere pustiesce un foc în grozitor și lumea alegă să dea ajutor. Din toate părțile duriau pe șoselele deja atunci foarte practicabile ale acelor ținuturi pompele de foc luându-se lumea după lumină, care, ca și o lumină amăgitoare, totu mai departe îi atragea, până când după un drum mai mult ori mai puțin lung în fine sosiră în Tissa obosiți cumplit.

Contele Thun pusese de se aduseră acolo toate pompele de foc de pe moșiile sale și lumea, care alergase în ajutoru fu primită cu dușuri reci de apă din pompele contelui, pe când acesta cu damele și cu cavalerii săi își mai și ridea și bătea jocu de cei „făcuți Aprilu.“

Școlele populare superioare sunt în totă țera 237, a căror întreținere costă pe fiecare an un milion și jumătate de florini. Aceste școle sunt rău cercetate de elevi. Numărul elevilor, cari frecuentăză școlile superioare este abia de 2700 școlari. Apoi cu privire la susținerea școlilor populare raportoulu deslușește, că în anul 1887 statul a spesat pentru învățământul popular 1.8 milioane va să dăcă 0.56% din venitele ordinare ale statului. Considerându însă, că statul contribuie numai cu 12% ale tuturor speselor pentru educațiunea poporului și că numai 4.74% ale școlilor populare, apoi 10% ale institutelor de creștere pentru copii sub 7 ani sunt susținute de stat; mai departe considerându, că dintre copiii, cari cercetăză școala, numai 3.64% cercetăză școli de ale statului, și că în anul acesta se preliminară numai cu 7000 fl. mai mult în bugetul statului spre scopuri ale învățământului, — raportorul trebuie să constate, că mijlocele până acum folosite pentru înaintarea învățământului public nu sunt suficiente. Intre toate statele culturale europene Ungaria spesăză proporționat mai puțin pentru scopuri culturale. Dela anul 1868 încoco preliminarile Ministeriilor s'au urcatu succesive, der pentru ministeriul de instrucțiune s'a votat de regulă mai puțin, deși acestu ministeriu are a împlini o problemă mare pe terenul învățământului public. De aceea imulțirea speselor acestui resortu a devenit inevitabilă chiar cu periculul ca celelalte Ministerii să fi prin această constrinse a se mărgini numai la cheltelile neapăratu de lipsă.

Ministrul replicându sperăză, că corpurile legiuitoare cu ameliorarea stărei financiale a țerei vor fi aplicate a dota mai bine resortul învățământului public, pentru-că și elu recunoște, că acestu resortu are cea mai mare și cea mai urgentă lipsă de mijloce materiale. Acum însă trebuie să ținemu contu de respectele financiale, și replicându unui deputat, carele a adus pe tapetu imprejurarea, că la mai multe școle confessionale salariul anual al învățătorilor este sub 300 fl., ministrul asigură pe vorbitoru, că guvernul își va da totă truda, de a îmbunătăți starea materială precară a învățătorilor.

După acestea s'a trecut la discuțiunea asupra stărei școlilor mai înalte.

SCRILE ȚILEI.

Timpu în Sălagiu. Din Cizeriu ni se scrie cu data 10 Aprilie n.: Pe aici mai multu de o lună de țile totu plouă mereu. Omenii n'au aratu nici o brazdă. Comunicațiunea e foarte grea și nutre-

În acelu timp feudal cel atatu de uritu batjocoriți nu cutezară a păși în contra avutului conte, de aceea plecară înderētă cătră casă înăbușindu și furia și mânia. Der totuși nu scăpă contele de pedepsă pentru această nelegiuință posnă. Căci încă în Augustu acelașu an, fiindu vera foarte ferbinte și uscată, se ivi în pădurile contelui Thun în adevăr un incendiu, care se lăți ca fulgerul și i prefăcu totalu în cenușe peste 400 de jugere, partea cea mai frumoasă a proprietății, fără să se fi mișcatu măcar o mână străină ca să ajute la stingerea focului. Și pe lângă această pagubă, contele nu scăpă nici de batjocură, căci până la sfârșitul vieții sale nu-lu mai numiau omenii altfelu decât: „Graf Ullo Thunichtgut“ (Contele Ullo Nufacebine.)

Părintele Eusebiu din mănăstirea Osseg, care fusese atunci trimis la Paterswaldau, ca să țină locul preotului bolnav dintre credincioșii acelu ocolu, a raportat în scris mănăstirei sale despre această posnă a contelui cătu se potă de fidelu; acestu raportu se păstrează și ađi în mănăstire. — („B. T.“)

țulu foarte scump. Economii sunt tare îngrijați.

Inundare. Crișul, Someșul și Bega au eșit din alvia lor, Crasna a inundat lângă Salca (Maté-Szalka) mai multe sute de jugere. Tisa a ruptu stăvilarele lângă Liget; locuitorii, a căroru miseria e mare, se refugiază din casele lor. Primăria a cerut telegraficu ajutoru dela vicespanu.

Transferare. D-lu Demetriu Bardosy, sublocotenent în rezervă, pentru a fi activat a fostu strămutat dela reg. 31 de inf. din Sibiu la reg. 37 de inf. arhiducele Iosif în Oradea mare.

Castelul din Meyerling, care l'a locuitu prințulu de coronă Rudolfu ultimele sale țile, se va preface în mănăstire. Acestu castel a fostu proprietatea prințulu de coronă și elu l'a testat fiecei sale, archiducei Elisaveta. Impăratul a cumpăratu însă castelul și pământurile ce se ținu de elu dela masa testamentară și a ordonat ca castelul și apartamentele ce le-a locuitu prințulu de coronă să fi locuite în viitoru de unu despărțământu de femei din tagma călugărescă a Carmeliților. Călugărițele dela Carmeliți se izolăză cu totul de lumea din afară, cu care nu comunică și nici chiar rudele lor cele mai de aproape nu potă să mai vedă fața lor, deorece ele portă în totdeuna unu veltu destu. Regula ordinului prescrie ca ele să-și dedice viața numai rugăciunii și exercițiilor de pietate. Odaia unde a murit prințulu de coronă se va preface într'o bisericuță. Lângă această mică mănăstire se va înființa unu asilu pentru omeni muncitori înfirmi, între cari sunt a se considera mai alesu pădurarii din fostul revieru de vânătoare alu prințulu Rudolfu.

60 de nepoți. În ziua de 13 Martie curentu a încetat din viață Călin Radu, din comuna Bulbucata, județulu Vlașca, în vârstă de 110 ani aproape. În acestu lungu intervalu nu numai că n'a fostu greu bolnavu, der încă și-a făcutu singur cele necesare pentru hrana sa. Elu s'a căsătorit în vârstă de 40 ani, trăind cu soția și cu copii săi o viață foarte liniștită, și acum, în cea comună, are aproape 60 de nepoți.

Copilul ars. În ziua de 13 Martie curentu, Vasilca, soția lui Gheorge Socate, din comuna Satu-nou, județulu Tulcea, în Dobrogea, ducându-se la mără spre a măcina unu sacu de meiu, a lăsatu acasă mai mulți copii ai ei. În acestu timp, unul dintr'ășii, numitu Tudoru, în vârstă de 4—5 ani, jucându-se la vatră, unde era focu, i s'au aprins hainele de pe densul și, neavându cine să-i dea îndat ajutoru, i-s'a ars totu corpul, și a doua țile a încetat din viață. Când își vcră băga unii părinți mințile în capu, se nu mai lase copii singuri acasă?

Correspondența „Gaz. Trans.“

Săcele-Bacifalu, în 18 Martie 1889.

Domnule Redactor! Deja de mai multu ani se ventilă o cestiune de mare importanță pentru poporul nostru, adică industria de casă, sau mai bine țisu: lucrul de mână în școală. În timpul din urmă însă d-nii Moianu și Mușlea pășindu atatu teoreticu, cătu și practicū pe arenă pentru desvoltarea acestui ramu în școală, respective la poporul nostru, au lucratu într'acolo, încatu a începutu cestiunea aceasta a fi mai considerată din partea inteligenței noastre.

Din mai multe părți s'au ridicat voci pentru introducerea și lățirea acestui ramu în școlile noastre și prin ele la poporul român, arătându din destul causele, care ne silesc a îmbrășa acestu obiectu educativu cătu se potă mai cu zel, mai cu căldură și mai în grabă. Din cauza aceasta și eu subsemnatul fiindu intru atatu inițiatu în ramul acesta, intru cătu m'am chiarificat prin cercetarea cursului D-lor Moianu și Mușlea ținutu la Brașovu în vara anului

1887, viu a vă ruga să binevoiți a publica următoarele șiruri în multu prețitul diaru ce-lu redactați.

Mai din toate părțile locuite de Români s'a scrisu pentru lățirea industriei populare în școlile noastre și n'am auditu până acum nici o voce contrară acestui obiectu culturalu-economicu. Nu mai încapem îndoaia, că lucrul de mână în școală este unu puternicu stimulatoru pentru zelul și atragerea copiilor la școală, o nedumerire însă mi se arată față de practisarea în școală a obiectului amintitu; ce se va face ore unu învățatoru popularu, care are peste 100 elevi în școală, — de cari, credu, că sunt foarte mulți, — pe cari îi are împărțiti în 4—6 despărțeminte, conformu legii, lipsitu fiindu de ori ce requisite școlare, care e silitu a ține peste 5 ore de prelegeri pe țile, pentru a produce unu sporu spiritualu celu puțin suficientu, ce se va face, țicu, mai introducându și lucrul de mână în școală sa?

Eu celu puțin sunt de părere, că în astfelu de casuri să se dispună înainte de toate delaturarea acestui inconvenientu, contrară spiritulu legii. Cătu pentru practicarea industriei populare în școle cu unu învățatoru și cu contingentu mare de școlari credu că ar fi mai potrivit a se propune lucrul de mână numai despărțemintelor din anii din urmă de școală.

Precum deja am amintitu, din multe părți locuite de Români s'a scrisu pentru introducerea lucrulu în școală, arătându causele, care ne constringă la aceasta, der tocmai din părțile acelea, unde este mai simțită lipsa aceasta, nu s'a scrisu nimic. Voescu să vorbescu de părțile mărginașe cu România, locuite de economii de oi, numitu mocani.

Sunt convinsu, că partea cea mai mare a Românilor nostri știu, că nimenea nu a suferit atatu de mult în privința materială ca mocanii, în urma războiului vama cu România, deorece ei exclusiv își câștigau cele de lipsă pentru subsistență în România, parte prin oile ce și-le țineau acolo, parte prin comerțulu cu produse crude (mămulăria). De când aa stagnat această în urma tarifului vama autonomu, mocanii nostri au scăpătat atatu de iute, încatu astăzi cu dreptu cuvântu putem țice, că au ajunsu la sapă de lemn. Dovadă despre această sunt emigrările cele continue ale familiilor mocanesci, pustiirea comunelor unde trăesc, și formarea de comune noue în România prin Dobrogea și în Rusia prin Basarabia.

Partea aceea dintre ei, cari nu au emigrat încă, se nu se credă, că doră sunt într'o stare bună, puțin excepționu sunt, ca corbii cei albi; ci tocmai lipsa totală i-a împedecat dela aceasta.

Considerându cumcă mocanii dela începutu nu s'au ocupat cu altu ramu de câștigu pentru subsistență; pe lângă aceasta ei, pe când erau în stare bună, nu s'au gândit de locu la viitoru, nu și-au asigurat subsistența prin avere imobilă, precum pământuri și altele, astfel astăzi nu pot, pentru-că nu știu nici unu mijlocu de a-și câștiga subsistența țilnică, de a mai suporta greutățile vieții.

O parte însemnată a poporului nostru, care înainte era fala Românilor, o vedem adusă la cea mai tristă stare. Nu știu decât mai este necesar de a spune, că introducerea industriei populare la mocani, în urma arătării de mai sus, este o necesitate, der credă, că ar fi chiar o binecuvântare cerescă cucerirea și lățirea ramului aceleia între ei. Pentru că avușându ei industria populară ar, avea unu mijlocu siguru parte de a-și acoperi lipsele casnicu, parte de a-și deschide unu nou isvoru de câștigu și nu ar fi atatu de neajutorat în casuri ca celu altu războiului vama, să cadă jertfa lipsei totale de mijloce.

După ce der este arătat din destul, că este inevitabilă necesitate introducerea lucrulu de mână în școle și prin ele între popor, credu că nu ar fi de prisos a mi arăta și eu părerea mea în privința modului, cum ar fi mai practic a se lăți cătu mai îngrabă ramul acesta.

Și în privința aceasta deja am avutu mai mulți premergători, der mai clar și mai precis a scrisu on, colegu G. Moianu în broșura sa din anul trecut intitulată „Lucrul în școală“. Acolo arată pe largu causele, care ne întesoc a introduce ramul acesta în școle și popor, și totde-odată propune și unu programu pentru introducerea lui, după cum se potă vedé la pag. 32. Și de acolo mai în jos din opșorul amintitu. Autorul între alte propuneri țice: că până nu va fi introdus ramul acesta în pro-

gramul institutului pedagogic-teologic arhiepiscopale și până ce nu se va lăși prin cursuri de vară, cunoștința lucrului de mână la învățării aplicați până acum în viața practică, — nu se poate vorbi de introducerea lucrului de mână în școală. Așadară câtă privește pe viitor, învățării pentru a fi calificați în industria populară, cade imediată competența a Prea Vener. Consistoriu Arhiepiscopale.

Dér totuși ca și ceilalți învățători, cari funcționează deja, se nu rămân necalificați în ramul din ceștiune prea mult timp s'eu p'ote de loc, cred că ar fi consultă, ca deodată cu introducerea industriei populare în institutul pedagogic-teologic arhiepiscopale, a se ține cursuri de veră de 4—5 săptămâni, ér cei mai desteri învățători eșiți din cursurile amintite se propună, ceea ce au deprins, în școlele, la cari funcționează, atât elevilor, cât și separat colegilor și, decât sunt aplicați la acea școală mai mulți învățători, s'eu decât sunt. în apropiere așa de tare încât convenirea nu pretinde jertfe materiale cel puțin. Intru câtă privește speșele ce au s'eu le întâmpine învățătorii, cari vor cerceta cursurile de veră cred că aceste speșe ar f'mai consultă se acoperi din fondurile protopresbiterale, s'eu ale Reuniunilor învățătoresci; s'eu din alte fonduri naționale, cunoscută fiind starea materială a învățătorilor români.

In modulă acesta, cred că ar fi mai ușor a se lăși câtă mai îngrabă ramulă acesta în toate școlele noastre și prin ele între poporul Român, sprijinindu-l câtă se p'ote mai iute la necăsurile lui.

Nu potă din destulă recomanda așadară industria populară Oratorilor Forurii supreme spre așteptare și introduce în școlele noastre după programul propus de D-lă G. Moiană în cartea sa amintită mai sus pentru lășirea și introducerea acestui ramă, aprăpe nou, câtă mai îngrabă la poporul nostru multă cercat.

Basilii Munteanu alias Oprea,
învățător român.

Cățelulă-Română, în Martie 1889.

Parastasă în memoria arhiducelui Rudolf. Domnule Redactor! Binevoii, v'eu rogă a publica aceste rânduri, care V'eu vină ce e dreptă cam târziu, dér pricina e că fiindă bolnavă, m'eu fostă cu neputință a comunica acestea mai de timpuriu.

In dimineața zilei de 23 Februarie st. n. a. c. la orele 8 a. m. bărbați, femei, jună și june, îmbrăcați s'erbătoresce în costumă națională, veniră la serviciul divin, în urmă veni apoi cu pași greoi dér siguri Reverendissimulă Domnă Simeonă Bocșia arhidiaconă emerită, parochulă nostru, însoțită de capelanulă s'eu onor. D-nă Grațiană Flonta; dela școală încă veniră. Sub conducerea învățătorului peste 80 elevi școlari în ordine bună; S'a începută serviciulă divin, la care au participat antistimă bisericească-scolară și comunală, sub decursulă liturgiei, ca totdeauna așa și acuma. Reverendiss. Dnă Bocșia a pontificat, ér D-lă Flonta a servit ca diacon, ambii îmbrăcați în ornată negru de jale. In decursulă liturgiei s'a făcută — la loculă s'eu — ectenii pentru răposatulă prință Rudolf. — Răspunsoriile liturgice le-au cântat pruncii școlari, împărțit în două voci, sub conducerea învățătorului. La finea liturgiei s'a făcută părășatulă finindu-se cu cântarea: „In veștă amintirea lui!”

A 92-a onomastică. Am s'eu însemnă că Reverendissimulă Domnă Simeonă Bocșia în 3 Februarie st. v. a. c. și-a serbată a 92-a oră ziua onomastică; la noi însă se află abia de 13 ani ca parochă-protopopă. Parochia noastră când a venită D-sa aicea a fostă una din cele mai desolate; casele parochiale cele mai scunde în totă comuna și desgrădite; biserica rădăimată cu lemne ca nu cumva plafonulă s'eu cadă pe preotă și pe popor când se celebră serviciulă divin; școală de jumătate în pământ, care se putea asemăna cu ună bordeiu.

S'eu ne întrebămă că cum stămă astăzi? De când a venită Rever. D-nă Bocșia la noi n'a fostă veceră Dumine-

ca și în s'erbătorii la care s'eu nu fi finită predică.

Până a nu veni D-sa la noi, abia veniau unulă-doi b'etrâni la liturgiă, acuma d'abia încapă poporulă și la veceră în biserica.

Cu mijloce bănesci puține, ce amă avută, dér fără a face repartițiune câtă de puțină pe popor, sub conducerea Rev. d-nă Bocșia se factă case parochiale corăspunđtore, se factă garduri bune. Cam la doi ani se reedifică biserica și se mai măresce, fără repartițiune pe popor, numai din banii incurși pentru lemnele v'endute din pădurea bisericească. Urmăză edificarea unei școle corăspunđtore timpului modern, ca s'eu ne putemă scote copii din pivnița cea plină de aeră coruptă! (școală vechiă.) Unde suntă însă mijlocele bănesci? Rev. d-nă Bocșia îndemnă poporulă s'eu petiționeze în corpore la comitată spre a scote împrumutulă de stată în valoare de 1800 fl. care împrumută li-s'a și dată și așa s'a începută edificarea școlei în 1883; neajungendă acești bani, s'a luată ună împrumută de 1200 fl. dela fondurile diecesane din Gherla; și pentru solvirea acestei sume s'a ruptă din teritoriulă otarului comună o parte care se cultivă în comună și aduce pe ană venitulă curată de 200 fl. și așa datoriată făcută în curendă va fi lichidată fără a se face repartițiune pe popor. Acuma avemă o școală provădută aprăpe cu toate rechișitele, din materială solidă; sala de învățământă este forțe spațioasă pentru 140 școlari; pentru învățătoră s'au factă două odăi, bucătăria și cămară și superedificatele economice mai necesare.

După reedificare, biserica a fostă forțe simplă provădută cu mobile; acuma i trebuie mobile corăspunđtore. Ce face Rev. d-nă Bocșia? Prin puterea cuvântului pastorală îndemnă poporulă s'eu contribuă cu filerulă s'eu făcarea la înfrumășetarea templului dumneșcesc, cei reuțacioși se opună, cei religioși banii pună!

Se zugrăvesc altarulă forțe frumos; se cumpără icone s'inte în preț de preste 250 fl. de ale timpului modern, făcute cu ulei pe pânză; ba ună poporană cu numele Elie Tereu cu soția sa Maria p'etrunși de simțulă religios plantată prin Rev. d-nă Bocșia, cu banii proprii au cumpărată ună lustru de mărgele de sticlă cu 40 fl. și ună rëndă de vestmintă preoțescă cu 120 fl.

Aceste suntă fapte, cari n'au fostă îndeplinite cu forța s'eu cu vre-o presiune, ci numai prin arma cuvântului evangheliei lui Christosă aplicată la timpulă și loculă s'eu de venerabilulă b'etrână Simeonă. Nu potă s'eu detragă din multele merite ale D-Sale și înainte de a veni la noi, când a fostă ca protopopă ală Logiardului și ală Ormanului; ér înainte de înființarea episcopiei Gherlei, ca protopopă peste 80 comune, cari aprăpe toate au fonduri bisericesc-scolare, biserici și școli corăspunđtore.

D'eu Atotă-puterniculă Dumneșcu ca toți preoții români s'eu și factă datorința cu așa scumpătate ca venerabilulă b'etrână Simeonă și apoi națiunea noastră va înflori, deși e apăsată, căci: Dumneșcu prin omeni s'eu o va duce la limanulă dorită!

Ună s'ântă.

Adunarea reprezentanței comunale din 10 Aprilie 1889.

Brașov, 11 Aprilie n.

Insemnătatea obiecteloră puse la ordinea zilei a atrăș ună numără destulă de însemnată la ședință.

Dintre obiectele pertractate vomă înșira numai pe cele de volere mai mare. In loculă ală treilea s'a pertractat contractulă cu consorțiulă Horowitz pentru construirea căii ferate „Tramway”, ce are acestă consorțiu a-lă face în interiorulă orașului Brașov.

In înșelesulă acestui contractă, consorțiulă Horowitz este obligată ca în termină de ună ană de zile dela incu-

viințarea contractului și în partea ministeriului să construeze drumulă ferată Tramway cu vaporă și s'eu-lă predea spre folosire.

Deocamdată consorțiulă este obligată a face calea numai dela biserica sfântului Bartolomei până la porța stradei numită a Vămii, de aci apoi are a se întorce pe lângă promenada de jos, unde va avă s'eu factă stațiune cu magazine, va continua apoi pe la capătul stradei Caldărariloră spre Blumena și va trece la câmpă spre gară.

După ce orașulă va fi aședat conductele de apă, consorțiulă la cererea comunei Brașovă va fi obligată a conduce linia prin strada Vămii până în Prundă și înderăt, fără ca comuna s'eu fi obligată a contribuă cu ceva din partea sa.

Ală doilea obiectă de însemnătate a fostă strămutarea pisoarului ce se află în mijloculă pieței înainte casei fundațiunei Iuga în depărtare numai de 15 metri.

Representanța unanimă a decisă, că trebuie strămutată de acolo și a alesă o comisiune în persoanele d-loră Dr. Ios. Fabricius, Dr. Gusbeth, Dr. Baiulescu, inginerulă Kertsch și comisariulă de polițiă Maximiliană, cari până la 8 Mai a. c. s'eu raporteze, care ar fi loculă celă mai potrivită nu numai pentru pisoar, ci pentru întocmirea de retrade (privăți) publice, cari voră avă a fi aședate în apropierea pieței centrale, luândă în vedere chiar și edificiile orașului.

Timpulă fiindă înaintată, ședința s'a ridicată la 6 $\frac{1}{2}$ ore spre a fi continuată mâne-și.

Din camerele române.

Camera. Ședința dela 3 (15) Martie. La ordinea zilei urmarea discuției asupra proiectului pentru v'endărea bunuriloră Statului.

D-lă Gh. Paladi propune și susține ună amendamentă la art. 53, devenit 54, la care comitetulă delegațiloră a adausă aliniatulă, prin care se consideră ca escrocii toți acei ce stăruie, ca s'eu se dea pământă săteniloră. D-sa țice ca s'eu se prevadă în acestă aliniat, ca acei ce au scopuri violente și caută folosură bănescă s'eu fi considerat ca escrocii. Acestă e ună articulă periculosă pentru toți omeni din țera românească.

Se suspendă ședința pentru ca comitetulă delegațiloră s'eu se pronunțe asupra amendamenteloră propuse.

D-lă D. Popescu, raportor, țice că luândă-se în considerațiune amendamentele propuse, s'a redactată acelă aliniat în sensă că: „Suntă considerat ca escrocii toți acei, cari factă mijlociri și promisiuni l'ccuitoriloră în vederea unoră folose.”

D-lă ministru Al. Lahovary, discutând cu d-lă C. Paladi, țice că suntă vr'o trei soiuri de omeni cari umblă printre țărani de-i îndemnă și-i escită. Aceștia suntă: unii ingineri, cari n'au ce măsura, unii advocați, cari n'au clientelă, și chiar unii dintre jurnaliști. (Aplause). D-sa apelază la cameră ca s'eu se voteze aliniatulă cum s'a prefăcută de comitetulă delegațiloră; escrocii s'eu m'ergă la pușcări.

Se adoptă apoi articolulă întregă, împreună cu amendamentulă modificată de comitetulă delegațiloră.

Art. 57 în cuprinderea următoare: Acela care va împrumuta altuia, care n'are dreptă, numele spre a cumpăra imobile, va fi pedepsit cu amendă dela 5,000—10,000 și închisore dela 2—6 luni. Interdicțiunea drepturiloră politice dela 2—5 ani va fi dreptă aplicată aceloră dulcienți.

Se propună 2 amendamente: unulă ală d-lui Palade, care cere suprimarea aliniatului relativă la interdicțiunea drepturiloră politice, și altulă ală d-lui Buclicu, care cere reducerea amendei dela 500 la 200. Guvernulă primescă amendamentele. Articolulă se voteză astfelă cum e modificat. Art. 57—83 se voteză. Aplause prelungite primescă votarea ultimului articulă.

Camera. Ședința dela 4 (16) Martie.

Se dă citire proiectului pentru creditulă de 200.000 lei cerută de ministerulă de interne pentru a se întrebuița la câteva spitale rurale în anulă curentă

și celă viitoră. — Puindu-se la votă se primescă.

Senatulă. Ședința dela 4 (16) Martie.

La ordinea zilei indigenatele. Se respinge cererea de împământire cu dispensă de stagi cu 43 voturi contra 30 a d-lui Fentelăder, confesară protestant. Se voteză recunoscerea de cetățenă română a d-loră doctori Emlă Pușcară și Costică Tălășescu, români din Transilvania, cu 52 voturi albe contra 2 negre.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciulă biuroului de coresp. din Pesta)

Budapesta, 12 Aprilie. Ministerii unguresci nou numiți au depusă eră înainte de amedă jurământulă în mânilă regelui. In clubulă liberală noii miniștri au fostă primiți cu mari ovațiuni. Ei și-au desvoltată programulă loră.

Bucuresci, 12 Aprilie. Ministerulă s'a constituită sub președința d-lui *Lascară Catargiu*. Junimiștii voră vota noulă cabinetă bugetulă și creditele pentru fortificațiună. Despre vr'o schimbare a politicii esteriore nu e vorbă deocamdată.

In urma schimbării ministeriului demisiunează mulți prefecti de prin districte.

Varșovia, 12 Aprilie. Efectivulă presentă a regimenteloră de cazaci cantonate la granița vestică a fostă în timpulă din urmă mărită în modă însemnată.

Luxemburgă, 12 Aprilie. Ducele de Nassau a depusă jurământulă înainte camereloră între ovațiuni grandioșe.

DIVERSE.

Arderea morților. — Partisanii arderei morților au adresată directorului poliției din Berlină o petițiune cerendă autorisarea de a pface în cenuse, în capitală Prusiei, pe acei morți ale căroră familii nu mai voiescă s'eu se folosescă de modulă de îngropare de până acuma. Directorulă poliției refuzându-le acestă cerere, petiționarii s'au adresată la președintele superioră ală provinciei de Brandenburg, dér și aici fără succes. Acuma cererea loră se află la ministrulă de interne.

Ună bărbată de totă stranică se pare a fi ciobanulă Hallbergmoos din Freising, care acuma câteva zile a inserată în diarulă ce apare acolo următorulă anunț: „Luată aminte! Nevasta mea m'eu fugită; celă care mi-o va aduce înderăt, se p'ote aștepta la o sfântă de bătaie, și celui care i va împrumuta ceva, nu mă obligă a i plăti.

Cursulă la bursa de Viena

din 10 Aprilie st. n. 1889.

Renta de aură 4%	102.55
Renta de hărtiă 5%	96.45
Împrumutulă căiloră ferate ungare	144.50
Amortisarea datoriei căiloră ferate de ostă ungare (1-ma emisiune)	99.60
Amortisarea datoriei căiloră ferate de ostă ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei căiloră ferate de ostă ungare (3-a emisiune)	114.40
Bonuri rurale ungare	104.95
Bonuri cu clasa de sortare	104.95
Bonuri rurale Banat-Timiș	104.95
Bonuri cu cl. de sortare	104.95
Bonuri rurale transilvane	105.—
Bonuri croato-slavone	99.85
Despăgubirea pentru dijma de vină ungurescă	146.25
Împrumutulă cu premiulă ungurescă	132.25
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	85.40
Renta de hărtiă austriacă	95.95
Renta de argintă austriacă	110.70
Renta de aură austriacă	143.50
Losuri din 1860	903.—
Acțiunile băncei austro-ungare	305.75
Acțiunile băncei de credită ungar.	299.50
Acțiunile băncei de credită austr.	—
Galbeni împărătesc	5.66
Napoleon-d'ori	9.51
Mărci 100 imp. germane	58.77 $\frac{1}{2}$
Londra 10 Livressterlinge	119.90

Editoră și Redactoră responsabilă:
Dr. Aurel Mureșianu.

